

Täysistunto

Keskiviikko 4.11.2015 klo 14.00—17.37

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 96/2015 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valtiokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

16.33 **Johanna Karimäki vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kehitysvammaisten erityishuollosta annettua lakia. Lakiin tehtäisiin muutokset, joita vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen ratifiointi edellyttää. Tällä hetkellä kehitysvammalaissa on vain yleissäännös rajoitustoimenpiteiden käytöstä. Perusoikeuksia rajoittavia toimenpiteitä on kuitenkin käytetty erityishuollossa ilman tarkempia lainsäädännöksiä, jotka turvaavat heikossa asemassa olevien täysin toisten huolenpidosta riippuvaisten ihmisten ihmisoikeudet.

Prosessi kohti YK:n vammaisten oikeuksien sopimuksen ratifiointia on tuonut parannuksia vammaisten asemaan. Esimerkiksi jokainen voi nyt asua, missä haluaa. Vuonna 2012 saatiin periaatepäätös kehitysvammaisten henkilöiden yksilöllisen asumisen ja palvelujen turvaamisesta. Asumisohjelman päämäärä on lopettaa laitosasuminen asteittain vuoteen 2020 mennessä ja tarjota tilalle yksilöllisiä asumisratkaisuja. Valtakunnallisessa suunnitelmassa todetaan, että vammaisten henkilöiden itsemääräämisoikeuden vahvistamista koskevassa lainsäädännössä keskeinen tavoite on edistää asiakkaiden itsemääräämisoikeuden toteutumista ja minimoida rajoitustoimenpiteiden käyttöä.

YK:n vammaisyleissopimuksen artikla 14 turvaa vammaisten henkilöiden yhdenvertaisen mahdollisuuden nauttia oikeudesta henkilökohtaiseen vapauteen ja turvallisuuteen. Sen mukaan sopimuspuolten tulee turvata, etteivät vammaiset henkilöt joudu laittoman tai mielivaltaisen vapaudenriiston kohteeksi. Mahdollisen vapaudenriiston tulee tapahtua lainmukaisesti. Vammaisuus ei itsessään missään tapauksessa oikeuta vapaudenriistoon.

Nyt käsitellyssä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan itsemääräämisoikeuden rajoittamista koskevien kehitysvammalain säännösten muuttamista. Aikaisemmin lausunolla ollut lakiluonnos herätti paljon huolta kehitysvammaisissa ja heidän omaisissaan. Lakiluonnoksessa oli paljon vapauksien rajoittamista. Yleinen käsitys oli, että rajoitustoimenpiteistä säätäminen voidaan tulkita oikeutukseksi pakon käyttöön, minkä pelättiin johtavan rajoitustoimenpiteiden lisääntyvään käyttöön erityishuollossa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2015 vp

Saadun palautteen johdosta luonnosta muutettiin, itsemääräämisoikeuden merkitystä korostettiin ja useita rajoittamistoimia poistettiin. Nyt käsittelyssä olevan hallituksen esityksen perusteluissa todetaan näin: "Rajoitustoimenpiteisiin voitaisiin laissa säädetyin edellytyksin turvautua vain silloin, kun erityishuollossa olevan henkilön tai jonkun toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden suojaaminen tai merkittävän omaisuusvahingon torjuminen sitä välttämättä edellyttää. Laissa säädetyjä rajoitustoimenpiteitä olisivat kiinnipitäminen, aineiden ja esineiden haltuunotto, henkilöntarkastus sekä lyhytaikainen erillään pitäminen. Muiden rajoitustoimenpiteiden käyttö ei olisi sallittua. Palveluasumisen piirissä olevien kehitysvammaisten henkilöiden itsenäistä suoriutumista on pidettävä pääsääntönä, eikä rajoitustoimenpiteiden käyttö ole perusteltua heidän osaltaan. Rajoitustoimenpiteitä koskevien säännösten soveltamisala päädyttiin siten rajaamaan ainoastaan tehostetun palveluasumisen ja laitospalvelun yksiköihin."

Toivon, että valiokunta käsittelyssään kuulee laajasti eri osapuolia ja asianosaisia sekä mietinnössään varmistaa, ettei ketään ihmistä kohdella kaltoin, ettei ketään sidota tarpeetomasti lääkkein tai sitein. Lain itsemääräämisoikeuksista tulee olla henkilöitä suojaava laki. Kun itsemääräämisoikeuskysymyksissä on päätetty edetä kehitysvammalain kautta, on pikimmiten varmistettava samansuuntaiset itsemääräämistä koskevat pykälät muiden täysin toisten huollettavissa olevien henkilöiden, kuten muistisairaiden tai aivovammapotilaiden, osalta.

YK:n vammaisten oikeuksien sopimuksen voimaantuloa on odotettu kauan. Sopimus turvaa vammaisten henkilöiden oikeudet koulutukseen ja työelämään, antaa heille osallisuuden heitä koskeviin päätöksiin, varmistaa tarpeellisia mukautuksia ja esteettömyyttä. Se on keskeinen ihmisoikeussopimus.

16.38 Niilo Keränen kesk: Arvoisa puhemies! Suomi on allekirjoittanut YK:n vammaisten oikeuksien yleissopimuksen jo vuonna 2007. Eduskunta hyväksyi tämän sopimuksen viime maaliskuussa, mutta sopimus on edelleen ratifioimatta. Hyväksyessään tämän yleissopimuksen eduskunta edellytti lausumassaan viime talvena, että kansallinen lainsäädäntö saatetaan sille tasolle, että yleissopimuksen 14 artiklan edellytykset täyttyvät. Edellä edustaja Karimäki jo siteerasi artiklaa 14. Siinä sanotaan, että vammaiset henkilöt nauttivat yhdenmukaisesti muiden kanssa oikeutta henkilökohtaiseen vapauteen ja turvallisuuteen eivätkä joudu laittoman tai mielivaltaisen vapaudenriiston kohteeksi.

Arvoisa puhemies! Onko meillä Suomessa sitten näin? Suomen sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö on hyvin koulutettua ja osaavaa väkeä. Olen lähes neljä vuosikymmentä tehnyt työtä terveydenhuollossa ja uskallan kyllä vakuuttaa, että näin on, ja myös, että henkilökunta osaa olla hyvinkin empaattinen myös vammaisia henkilöitä kohtaan. Kuitenkin olen myös nähnyt mitä erikoisimpia vammaisten vapauden rajoittamisia. Tiedämme, että osa vammaisiksi luettavista ihmisistä on täysin omatoimisia, mutta osa heistä tarvitsee apua lähes joka hetki. Joku vammaisen voi olla ajoittain käytökseltään hyvinkin haastava ja saattaa toiminnallaan aiheuttaa vahinkoa ja vaaraa niin itselleen kuin myös toisille. Tällaisiakin tilanteita olen nähnyt.

Arvoisa puhemies! Ongelma on siinä, että Suomen lainsäädäntö ei ole ollut tarkka näissä asioissa, joihin tämä yleissopimuksen 14 artikla viittaa. Hallitus on valinnut ratkaisuksi kehitysvammalain korjaamisen. Edellinen hallitus oli tehnyt esityksen, että korjattaisiin lakia sosiaaliasiakkaan asemasta ja oikeuksista, mutta se laki ei ehtinyt keväällä valmistua. Tässä lakiehdotuksessa korjataan 32 §:ää, joka nykyisellään on oikeastaan jopa perustus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2015 vp

lain vastainenkin salliessaan vapaudenriiston varsin epämääräisin perustein. Useita muitakin nykyisen kehitysvammalain sanamuotoja korjataan, mutta vammaisen perusoikeuksien kannalta merkittävintä ovat uudessa lakiesityksessä 42 §:ään tehtävät lukuisat muutokset ja lisäykset. Näillä muutoksilla selvennetään ja tarkennetaan nimenomaan vammaisen henkilön itsemääräämisoikeutta, sen mahdollista rajoittamista eri tilanteissa.

Tämän lain voimaantulon jälkeen vammaisia ihmisiä hoitavat ja heistä huolehtivat ihmiset voivat tukeutua suoraan lakiin ja sen sanamuotoihin ja määräyksiin. Myöskin näiden päätösten muutoksenhakuun tulee selkeyttä. Lakimuutokset tähtäävät siihen, että mahdolliset vapaudenrajoitustoimet ovat aina, siis ihan aina, viimesijainen keino, kun suojellaan joko vammaista itseään tai hänen lähellään olevia.

Arvoisa puhemies! Tämä on hyvää lainsäädäntöä.

16.43 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kehitysvammaisten erityishuollosta annettua lakia. Esitetyt toimet ovat tarpeellisia, koska tällä hetkellä laissa on hyvin rajoittuneet ja puutteelliset pykälät kehitysvammaisten itsemääräämisen näkökulmasta. Viime kaudella valmisteltiin hyvin pitkälle lakia asiakkaan ja potilaan itsemääräämisoikeuden rajoittamisesta ja vahvistamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa. Harmiksemme laki kuitenkin kariutui vaalikauden lopulla, mutta lainvalmistelua on edelleen jatkettava kiireellisesti viime kauden valmistelun pohjalta.

Niin sanottua itsemääräämisoikeuslakia tarvitaan, ja sitä sovellettaisiin sellaisiin asiakasryhmiin, joiden kognitiivinen toimintakyky on alentunut. Arvioiden mukaan se tarkoittaa Suomessa noin 23 000:ta muistisairasta ja muutamaa tuhatta kehitysvammaista henkilöä. Nyt käsitellyssä olevassa esityksessä parannamme ensi vaiheessa vammaisten ihmisten oikeuksia, mikä on tietenkin tärkeää, mutta merkittävä määrä muistisairaita jää valitettavasti lain ulkopuolelle.

Valmistelussa on otettava huomioon, että ihmisten perusoikeuksia voidaan rajoittaa vain, jos se on välttämätöntä. On hyvä, että itsemääräämiseen liittyvä lainsäädäntö on hyvin yksityiskohtainen ja sillä voidaan säädellä myös hyvin yksityiskohtaisesti muun muassa niin ovien lukitsemisesta, sänkyyn sitomisesta kuin tilanteista, joissa ihminen vastustaa esimerkiksi peseytymistä ja ruokailua.

Nyt on tärkeää, että säädöksiä laajennetaan kehitysvammaisten ihmisten lisäksi myös muistisairaisiin ihmisiin, koska Suomesta puuttuvat tällä hetkellä selkeät säännökset näiden ihmisten perusoikeuksien rajoittamisesta ja vahvistamisesta. Toisaalta nämä säädökset myös vahvistaisivat kirjauksia nimenomaan hoitotyötä tekeville ja antaisivat selkänöjan työn tekemiselle.

Huomionarvoista on, että puutteellisten säädösten takia tällä hetkellä vammaisilta tai muistisairailta saatetaan jopa estää liikkuminen turvallisuuteen vedoten. Näin ollen monet ikäihmiset jäävät ilman esimerkiksi ulkoilun terveysvaikutuksia. Ulkoilunhan on todettu olevan fyysistä ja psyykkistä terveyttä sekä hyvinvointia tukevaa toimintaa, joka vähentää tutkitusti muun muassa infektiosairauksiin sairastumista ja vähentää muistisairaiden ahdistuneisuutta ja myös kivun tunnetta. Tulevaisuudessa onkin erityisen tärkeää lisätä ihmisten tietoisuutta ulkoilumahdollisuuksista ja ulkoiluun liittyvistä hyödyistä, resursseista ja kustannuksista, ja ne tulisi myös sisällyttää itsemääräämisoikeutta vahvistaviksi tekijöiksi.

Lainsäätäjien hyvästä ja tärkeästäkin tahtotilasta huolimatta tarkastellessani näitä lisäyksiä tai viime kauden itsemääräämisoikeuslain luonnosta, on todettava, että valitetta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2015 vp

vasti lain konkreettiset toimet itsemääräämisen vahvistamiseksi ovat kovin vaatimattomia. Toisaalta myös tärkeitä uudistuksia, esimerkiksi äsken mainitsemaani ulkoilua, ei ole lisätty itsemääräämisoikeutta vahvistavaksi tekijäksi ja oikeudeksi. Toisaalta en tiedä, miten itsemääräämisoikeus voidaan jatkossa taata ja vahvistaa, jos esimerkiksi hallituksen kaavailemat henkilömitoituksen laskut toteutuvat.

Tarkastellessa itsemääräämistä vahvistavia ja rajoittavia pykälä tulevaisuudessa ongelmaksi muodostuu se tosiasia, että säädöksiä sovelletaan mitä moninaisimmissa tilanteissa oleviin ihmisiin. Pitäisikö laissa kirjata vielä selkeämmin linjaukset siitä, mikä on ihmisarvoista kohtelua ja miten tätä itsemääräämistä positiivisella tavalla konkreettisesti tuetaan? Laki ei saa painottaa ihmistä rajoittavien toimien säätelyä vaan päätavoitetta eli heikommassa asemassa olevien ihmisen rajoittamisen vähentämistä ja ihmisoikeuksien toteutumista.

Nämä esitykset ovat kuitenkin hyvä alku ja kokonaisuuden ja jatkon kannalta tärkeitä ja tarpeellisia.

16.48 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Tämän lakiesityksen hyväksymisen myötä Suomi voi ratifioida vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen. On tärkeää, että saamme lopultakin tämän asian hoidettua kuntoon. Tavoitteena on vahvistaa erityishuollossa olevien henkilöiden itsemääräämisoikeutta ja itsenäistä suoriutumista sekä vähentää rajoitustoimenpiteiden käyttöä. Käytännössä rajoitustoimenpiteiden käyttö vaihtelee hyvin paljon eri hoitoyhteisöjen välillä, sillä kysymys on usein työyhteisön kulttuurista, työntekijöiden ammattitaidosta ja osaamisesta sekä erityisesti asenteista.

Kannatan lämpimästi tätä lakiesitystä, mutta samalla toivon, että valmistelussa oleva laajempi itsemääräämisoikeuslaki tulisi nopeasti eduskunnan käsittelyyn. Viime kaudella aloitettu lainvalmistelutyö pysähtyi perustuslakivaliokuntaan aivan viime metreillä. Asialla on kiire, sillä esimerkiksi muistisairautta sairastavien kohdalla hoidossa on paljon turhaa itsemääräämisoikeuden rajoittamista. On muistettava, että turhien rauhoittavien lääkkeiden käyttökin on kemiallista rajoittamista, ja erityisesti näitä toimenpiteitä muistisairaiden kohdalla käytetään paljon.

Mikään laki ei yksin turvaa itsemääräämisoikeuden toteutumista, mutta laki antaa ammattihenkilöiden toiminnalle oikean suunnan ja reunaehdot. Varsinaiset muutokset saadaan aikaan vain työyhteisöjen kulttuuria muuttamalla ja varmistamalla työntekijöiden ammattitaito ja osaaminen.

16.50 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain muuttamisesta on lämpimästi tervetullut. Voin sanoa, että tämä on ilon päivä, että olemme saaneet tämän hallituksen esityksen eduskuntaan.

Nämä lakiin tehtävät muutokset mahdollistavat sen, että vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen ratifiointi voidaan nyt tehdä. Tätä on pitkään odotettu. Tuo yleissopimus tarkoittaa sitä, että vammaisille henkilöille taataan yhdenvertaisuus ja todetaan, että kielto kaikkeen syrjintään toteutuu. Kaikissa EU-maissa tämä sopimus on jo ratifioitu, ainoastaan Suomessa, Irlannissa ja Alankomaissa ei, ja on todellakin kunniakysymys meille Suomen eduskunnassa, että tämä lakiesitys saadaan vietyä eteenpäin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2015 vp

Kuten täällä edustaja Karimäki totesi, oli hyvä, että vammaisjärjestöjä, eri toimijatahoja kuultiin ja todellakin tätä lakiesitystä muutettiin niin, että tähän lisättiin säännökset toimenpiteistä itsenäisen suoriutumisen ja itsemääräämisoikeuden tukemiseksi ja rajoitustoimenpiteiden käytön vähentämiseksi sillä tavalla, että noiden rajoitustoimenpiteiden käytölle asetetaan yleiset edellytykset. Tämä lähtökohta on aivan oikea, eli pakkotoimenpiteitä on tarkoitus vähentää ja mahdollisimman normaali eläminen mahdollistaa kaikille. On todella tärkeää, että sosiaali- ja terveysvaliokunnassa käymme tämän huolella läpi ja vielä pohdimme, ovatko nämä säädökset todellakin riittävät.

Haluan myös todeta sen, että muilta osin kehitysvammalainsäädäntöä on tarkoitus uudistaa vammaisia henkilöitä koskevan sosiaalihuollon erityislainsäädännön uudistamishankkeen yhteydessä. Tämä on tärkeä ja tuettava hanke. Lisäksi sosiaalihuollon asiakkaan, potilaan itsemääräämisoikeuden vahvistamista ja rajoitustoimenpiteiden käytön edellytyksiä koskevan kokonaisuudistuksen valmistelua on tarkoitus jatkaa erillisenä hankkeena niin, että myöskin muistisairaat ja esimerkiksi aikuisena aivovamman saaneet tulevat tämän ratifioinnin piiriin. Tätä valmistelua haluan todellakin kirittää.

16.52 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa rouva puhemies! Tulin vielä tänne pönttöön kiittämään edustajatovereita hyvistä puheenvuoroista. Edustajat Sarkomaa ja Keränen käyttivät hyvät, asiantuntevat puheenvuorot, kuten myös edustajat Nurminen ja Mäkisalo-Ropponen, jotka muistuttivat erityisesti muistisairaiden aseman tärkeydestä ja siitä, että hyvään hoivaan kuuluu inhimillisyys ja ihmisarvot ja että me tarvitsemme myös itsemääräämisoikeuksien parantamisen kaikkien henkilöiden osalta, kuten sosiaali- ja terveydenhuoltolain uudistus viime kaudella olisi tarkoittanutkin.

Mutta iloinen asia on se, kuten edustaja Sarkomaaakin muistutti, että tämän lain myötä meillä on mahdollisuus vihdoinkin ratifioida YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimus. Tämä on ollut erittäin pitkä taival. Tämän YK:n yleissopimuksen taustallahan ovat ihmisoikeussopimukset. Se oli valmistelussa YK:ssa vuosina 2002–2006, ja silloinkin suomalaiset vammaisjärjestöt osallistuivat kansallisten kantojen valmisteluun. Suomi neuvotteli osana EU-maita, yhtenä siinä kokonaisuudessa, ja Suomi oli peräti puheenjohtajamaana vuonna 2006 vetämässä neuvotteluja, kun yleissopimus hyväksyttiin, joten se, että olemme viimeisten EU-maiden joukossa, jotka eivät vielä ole ratifioineet sopimusta — itse asiassa on jäljellä vain kolme EU-maata, joilta viimeinen ratifiointi puuttuu — on kyllä meille osittain häpeäksi. Mutta siitä voimme olla iloisia, että olemme halunneet kuitenkin saattaa lainsäädännön sopimuksen tasolle ennen kuin ratifiointi on viety loppuun asti.

Sopimus on vammaisille henkilöille ja heidän läheisilleen äärimmäisen tärkeä: se mahdollistaa vammaisten henkilöiden osallisuuden heitä koskevissa päätöksissä. Vammaisjärjestöt odottavat erityisesti tämän artiklan täytäntöönpanoa. Sopimuksen artiklassa 2 määritellään kohtuulliset mukautukset työpaikoilla, jotta työnteko olisi mahdollista myös vammaisille henkilöille. Esteettömyyttä ja saavutettavuutta korostetaan myös sopimuksessa, ja itse asiassa niitä korostetaan sillä tavalla, että ne tuovat Suomenkin käytäntöön uusia oikeuksia ja mahdollisuuksia parantaa esteettömyyttä. Vammaiset naiset ja lapset huomioidaan myös erityisellä tavalla YK:n vammaissopimuksessa, kuten myös koulutus- ja työllisyyskysymykset. Koulutus kuuluu jokaiselle sitä haluavalle.

Yleissopimuksen täytäntöönpanoon liittyy myös kansainvälinen seuranta, ja tässä myös kansalaisjärjestöt tulevat tekemään rinnakkaisraportit. Meillä myös kansallisen täytäntöönpanon seurannassa ovat eduskunnan oikeusasiamies ja Ihmisoikeuskeskus mukana,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2015 vp

joten voimme varmistua, että vammaisten osalta ihmisoikeudet vahvemmin toteutuvat, kun saamme sopimuksen ratifioitua.

Suomi on allekirjoittanut sopimuksen vuonna 2007, ja kuten monet edustajat muistavat, viime kaudella hyväksyimme eduskunnassa myös sitä koskevan lainsäädännön ja myöskin ponnen, jossa edellytimme sitä, että myös itsemääräämisoikeuskysymykset tulee saattaa hyvälle tolalle ennen sopimuksen ratifiointia.

Laki lailta on edetty kohti YK:n vammaisten oikeuksien sopimuksen tasoa. Vuonna 2011 tehtiin muutokset kotikuntalakiin, jolloin vammaiset henkilöt voivat asua missä haluavat. Teimme muutoksia sosiaalihuoltolakiin, joka paransi heidän asemaansa peruspalveluissa. Vuonna 2015 saimme yhdenvertaisuuslainsäädännön riittävälle tasolle. Ja nyt kun vielä tämä viimeinen loppusilaus, itsemääräämisoikeus kehitysvammaisten henkilöiden osalta, saadaan kuntoon, niin voimme saattaa sopimuksen ihan lopullisesti voimaan. — Kiitos.

16.56 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! On todellakin suuri päivä lähenemässä, kun kehitysvammaisten YK:n sopimus voidaan pikkuhiljaa saada ratifioitua. Myös minä omalta osaltani kiittäisin erittäin hyvistä puheenvuoroista ja tuon myös terveisiä oltuani hyvin tiiviissä yhteistyössä vammaisen lapsen äidin kanssa. Mielenkiinnolla odotimme, mitä pykälät esimerkiksi tästä itsemääräämisoikeudesta ja itsenäisen suoriutumisen tukemisesta tuovat tullessaan ja toisaalta tästä tahdosta riippumattomasta erityishuollosta, koska niihin liittyy sellaisia kysymyksiä, ehkä huolia ja pelkojakin, millä tavalla asiat lakipykälissä esitetään. Täytyy sanoa, että kun näitä lakipykäläiä luin ja myös luettiin yhdessä, niin oli ilo todeta, että lainvalmistelu mielestämme on ollut hyvää ja tämä teksti — vammaisten henkilöiden oikeudet ja myös tämä itsemääräämisoikeus, siihen liittyvät asiat ja myös se tahdosta riippumaton erityishuolto ja nimenomaan se, että vammaisuus sinänsä ei ole peruste määrätä henkilöä tahdosta riippumattomaan erityishuoltoon vaan se määritellään ihan muuta kautta — on hyvää, ja tuon terveiset, sanoisinko, kentältä, ja kiitokset myös tähän saliin.

Toinen asia, minkä haluaisin nostaa esiin ajatellen tässä myös vammaisia lapsia, on tämä yleissopimus lapsen oikeuksista, mikä koskettaa siis myös vammaisia lapsia. Haluaisin sen tuoda myös tässä esiin, että YK:n lapsen oikeuksia koskeva yleissopimus turvaa osaltaan lasten yhdenvertaista kohtelua, siis myös vammaisten lasten. Yleissopimuksen perusteella julkisen vallan lapsia koskevissa toimissa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Lapsen molemmilla vanhemmilla on ensisijainen velvollisuus huolehtia lapsen tarvitsemasta huolenpidosta ja kasvatuksesta. Sopimuksessa määrätään myös lapsen oikeudesta elää ensisijaisesti vanhempiensa kanssa ja lapsen etuun perustuen mahdollisuudesta erottaa lapsi vanhemmistaan. Lisäksi sopimusvaltiot takaavat lapsille mahdollisuuden ilmaista näkemyksensä omaa kehitystään vastaavasti itseään koskevissa asioissa. Lapsella on myös oikeus yksityisyyteen, (Puhemies koputtaa) ja tämä kaikki koskee siis myös vammaisia lapsia.

16.59 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Viime kaudella seurasin läheltä ja tarkkaan itsemääräämisoikeuslain valmistelua, ja todellakin ilokseni voin todeta, että ajattelutapa on muuttunut. Se itse asiassa muuttui jo sen viime kauden ajanakin. Ensimmäinen versiohan tästä lakiesityksestä lähti siitä, miten itsemääräämisoikeutta voidaan rajoittaa, ja ne rajoitustoimenpiteet olivat siinä ensimmäisessä versiossa keskiössä. Sitten vä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2015 vp

hitellen tämä lakiesitys on muuttunut, niin kuin se tässäkin näkyy, ja nyt lähtökohta on, miten itsemääräämisoikeutta voidaan tukea ja mahdollistaa.

Toivon todella, että sosiaali- ja terveysvaliokunta katsoisi vielä kerran tarkkaan sen, että tämä itsemääräämisoikeuden tukeminen ja mahdollistaminen on varmasti keskiössä, että sinne ei jää mitään kohtaa, jossa olisi ristiriitaa tämän perusperiaatteen kanssa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.